

УДК 332.12(477)

Забедюк М.С., к.е.н.

Луцький національний технічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено теоретичні основи фінансового забезпечення діяльності підприємства. Проаналізовано підходи до визначення поняття «фінансове забезпечення». Розглянуто джерела фінансового забезпечення та критерії їх оптимального залучення.

Ключові слова: фінансове забезпечення, фінансові ресурси, фінансовий механізм.

Zabedyuk M.

THEORETICAL PRINCIPLES OF FINANCIAL SUPPORT OF ENTERPRISE

In the article the theoretical foundations of financial support of the company are investigated. Approaches to the definition of "financial support" are analyzed. The sources of financial support and the criteria for their optimal involvement are reviewed.

Key words: financial support, financial resources, financial mechanism.

Zabedyuk M.S.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье исследованы теоретические основы финансового обеспечения деятельности предприятия. Проанализированы подходы к определению понятия «финансовое обеспечение». Рассмотрены источники финансового обеспечения и критерии их оптимального привлечения.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, финансовые ресурсы, финансовый механизм.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В сучасних умовах господарювання проблеми фінансового забезпечення діяльності підприємств є надзвичайно актуальними, беручи до уваги дефіцит власних фінансових ресурсів, складність залучення інвестицій та високий рівень відсотків за банківські кредити. Фінансове забезпечення – сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення та ефективного використання фінансових ресурсів, а також організаційно-управлінських принципів, методів і форм впливу цих ресурсів на інноваційний розвиток національної економіки.

Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання передбачає реалізацію заходів із залучення необхідного обсягу фінансових ресурсів для фінансування їхньої виробничої та інших видів діяльності. Основним завданням фінансового забезпечення є визначення джерел ресурсів фінансування діяльності, формування та оптимізації їх обсягів.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженню проблем фінансового забезпечення діяльності підприємств присвячені праці таких вчених, як С.П.Гладій, І.В. Зятковський, Д.В. Клиновий, І.С. Козій, О.І. Москаль, Д.С. Олійник, С.П. Онишко, В.М. Опарін, В.І. Оспіщев, І.О. Петровська, І.Г. Сокирська, В.М. Федосов, С.І. Юрій та ін. Разом з тим, глибшого дослідження потребують теоретичні аспекти фінансового забезпечення діяльності підприємств з метою пошуків шляхів їх оптимального залучення.

Цілі статті. Цілями статті є дослідження теоретичних основ фінансового забезпечення діяльності підприємства, основних джерел фінансового забезпечення та критеріїв оцінок їх оптимального залучення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Фінансове забезпечення в значній мірі визначає ефективність функціонування суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та виду діяльності. Проблеми фінансового забезпечення є надзвичайно актуальними для підприємств, так як їх ефективне вирішення характеризує рівень стабільності грошових надходжень і прибутковості, формування фінансових ресурсів, ведення поточної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, забезпечує виконання фінансових зобов'язань перед діловими партнерами, бюджетом і цільовими фондами [1].

Слід зауважити, що поняття «фінансове забезпечення» в економічній літературі досліджене доволі широко. Насамперед, у фінансовому словнику наводиться таке визначення: "Фінансове забезпечення – це забезпечення фінансовими ресурсами економіки держави, соціальних потреб і програм, виробництва продукції, науково-технічних досліджень, будівництва і переобладнання підприємств, а також утримання бюджетних організацій тощо" [2].

Онишко С. В. трактує фінансове забезпечення як цілісний процес, що охоплює власне фінансове забезпечення, можливості нагромадження і відтворення фінансових ресурсів, а також його регулятивний потенціал [3]. Також, Сокирська І. Г. розглядає фінансове забезпечення з позиції реалізації неперервного характеру відтворювальних процесів за рахунок власних та залучених фінансових ресурсів із виокремленням механізму фінансового забезпечення, формування структури капіталу, планування і бюджетування та балансування грошових потоків [4].

Козій І.С. виділяє фінансове забезпечення як складовий елемент фінансового механізму порівняно з такими елементами як управлінням фінансовою діяльністю, фінансовим регулюванням, фінансовим плануванням і т.д. Поряд з цим, він зауважує, що фінансове забезпечення передбачає формування та використання фінансових ресурсів підприємств за допомогою оптимізації співвідношення всіх його форм і дає змогу створити такі обсяги фінансових ресурсів господарської діяльності, від яких підприємство мало б змогу функціонувати не тільки безбитково, але і підвищувати ефективність діяльності та зміцнювати економіку країни загалом [5, с. 224,228].

Зокрема, Опарін В.М. та Оспіщев В.І. зазначають, що фінансове забезпечення підприємства реалізується на основі відповідної системи фінансування, яке може здійснюватись через самофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування [6, с. 17–18; 7, с.59].

Також, існує думка, що фінансове забезпечення діяльності підприємства – це процес вибору напрямів, форм і методів використання фінансових ресурсів з метою збільшення економічного розвитку і ринкової вартості підприємства [8].

Узагальнення досліджень поняття «фінансове забезпечення» наведено у таблиці 1.1.

Підходи до визначення поняття «фінансове забезпечення»

<i>Підходи</i>	<i>Зміст поняття</i>
<i>Методологічний</i>	Метод фінансового впливу на розвиток економіки у межах фінансового механізму [9, с. 23]
	Узагальнюючий метод інвестування через фінансові форми як конкретні прояви категорій фінансової сфери, зовнішнього вияву механізму та його структурних елементів [10]
<i>Ресурсний</i>	Формування цільових грошових фондів суб'єктів господарювання в достатньому розмірі та їхнє ефективне використання [11, с. 94]
	Покриття затрат за рахунок фінансових ресурсів, акумульованих суб'єктами господарювання та державою [12, с. 18]
	Створення і використання фондів фінансових ресурсів задля здійснення виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг у різних галузях економіки [13]
<i>Організаційно-управлінський</i>	Сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів та організаційно-управлінських принципів, методів і форм їх впливу на соціально-економічну життєдіяльність територіальних одиниць та господарських суб'єктів [14, с. 6–7]
	Організація через визначення обсягу фінансових ресурсів, науково обгрунтованого їх прогнозування, створення фінансових резервів і нормативно-правового забезпечення [15, с. 5]
	Сукупність заходів та умов, що сприяють сталому розвитку підприємства шляхом покриття витрат підприємства фінансовими ресурсами залежно від розміру виробництва та фінансового становища [16]
<i>Системний</i>	Система джерел і форм фінансування розвитку економічної і соціальної сфер суспільства [17, с. 45]
	Структурна підсистема фінансово-кредитного механізму, система джерел і форм фінансування розвитку економічної та соціальної сфер суспільства. Воно здійснюється в трьох формах: самофінансування, кредитування, бюджетне фінансування [18]
	Фінансове забезпечення, виступаючи одним із значущих каналів руху грошових потоків у виробничій сфері, характеризує здатність фінансової системи сформувати такі економічні відносини між суб'єктами відтворювального процесу з приводу руху фінансових ресурсів, які забезпечать розвиток економіки, необхідний для гарантії національної економічної безпеки, закріплення ролі країни як одного з глобальних лідерів, задоволення соціально – економічних потреб суспільства [19, с. 119]

Також, досліджуючи багатогранність поняття фінансове забезпечення можна виділити такі його ключові ознаки:

- функція інвестування через фінансові форми;
- елемент фінансового механізму;
- основний метод фінансового впливу на соціально-економічний розвиток через систему фінансування;
- сукупність економічних відносин (система фінансових відносин), що діють через сукупність форм і методів створення, мобілізації і використання фондів фінансових ресурсів;
- процес організації фінансування на основі відповідної системи фінансування;
- процес реалізації безперервного характеру відтворювальних процесів за рахунок власних і залучених фінансових ресурсів [20, с. 48].

Таким чином, узагальнюючи вищенаведене пропонуємо розглядати *фінансове забезпечення* як сукупність фінансових відносин у процесі залучення необхідного розміру фінансових ресурсів та їх ефективного використання.

Основними джерелами фінансового забезпечення підприємств України є:

–самофінансування;

–кредитування;

–державна підтримка.

Самофінансування – це ефективне використання власних коштів в процесі господарської діяльності і отримання такого прибутку, який після сплати податкових платежів і зборів, покриття видатків і витрат дасть змогу забезпечити потреби на розширене відтворення [21, с.172]. Власний капітал є основою для самофінансування і залежить він від форми власності і може бути приватний, пайовий, акціонерний.

Кредитування – надання кредитів суб'єктам господарювання для їх потреб на умовах платності, терміновості та поворотності. При цьому, кредитування виконує важливу функцію - стимулювання господарської діяльності.

Бюджетне фінансування, як форма фінансового забезпечення полягає у виділенні державних коштів на безповоротній і безоплатній основі. Основним видом державного фінансування виступають бюджетні асигнування тим неприбутковим сферам діяльності які потребують такого фінансування.

Слід зазначити, що при визначенні можливих джерел фінансування необхідним є розробка критеріїв, які дають можливість оцінити переваги й недоліки залучення позичкового та власного капіталу, зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування. Основні критерії оцінки джерел фінансового забезпечення наведені на рис. 1.1.

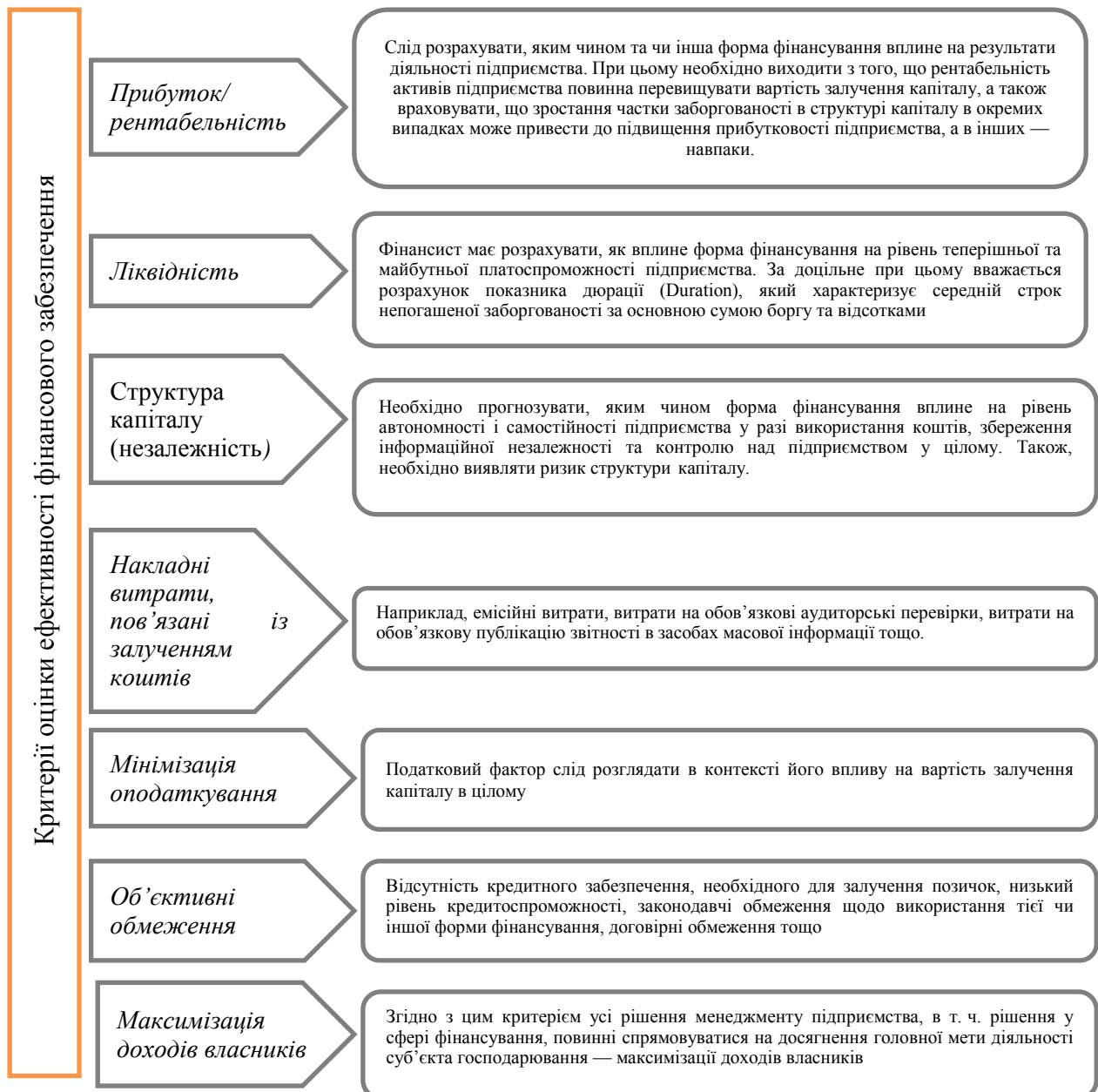

Рис. 1.1. Критерії оцінки ефективності фінансового забезпечення

Необхідно відмітити, що в сучасних умовах господарювання проблеми фінансування вітчизняних підприємств спричиняють:

- недостатній рівень кваліфікації фінансового менеджменту;
- ризикова політика формування активів та пасивів підприємств;
- складність із залученням зовнішніх джерел фінансування;
- дефіцит внутрішніх джерел фінансування;
- високий рівень кредиторської заборгованості.

Подолання цих та інших проблем вимагає вироблення та запровадження заходів у відповідних напрямках як з боку суб'єктів господарювання, так і з боку держави.

Висновки. Отже, в ринкових умовах господарювання одним із головних елементів удосконалення фінансового механізму є формування оптимального процесу фінансового забезпечення. При цьому, підприємствам необхідно формувати таку

структуру фінансового забезпечення, при якій зростала б ефективність господарської діяльності, мінімізувалися фінансові ризики.

В свою чергу, формування ефективного механізму фінансового забезпечення діяльності підприємства дасть можливість забезпечити підприємствам їх фінансову стійкість, необхідний рівень фінансової незалежності, контроль за потоками фінансових ресурсів, спроможність їх залучення та ефективного використання.

Список використаних джерел

1. Квасницька Р. С. Кацай К. А. Фінансове забезпечення підприємницької діяльності / Р.С. Квасницька, К.А.Кацай // Простір і час сучасної науки: Матеріали XII Міжнар. наук. інтернет- конф. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://intkonf.org/katsay-k-a-kand-ekonom-nauk-kvasnitska-r-s-finansove-zabezpechennya-pidpriemnitskoyi-diyalnosti/>
2. Загородний А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородний, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – Львів : Вид-во "Центр Європи", 1997. – 471 с.
3. Онишко С. В. Механізм фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.04.01 / С. В. Онишко ; НАН України, Ін-т екон. прогнозування. – К., 2004. – 32 с.
4. Сокирська І. Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства / І. Г. Сокирська // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 89–93.
5. Козій І. С. Місце і значення фінансового забезпечення в структурі фінансового механізму / І. С. Козій // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.9. – С. 223–229.
6. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія) : навч. посіб. / В. М. Опарін. – К. : КНЕУ, 2002. – 240 с.
7. Фінанси: навч. посіб./ за ред. І. В. Оспіщева. – К. : Знання, 2006. – 415 с.
8. Баклан И. Основы финансового менеджмента / И. Баклан. – К. : Ника-Центр, 2001. – 473 с.
9. Петровська І.О. Фінанси (з елементами статистики фінансів): навч. посіб./ І.О. Петровська, Д.В. Клиновий Д.В. – К.: ЦУЛ, 2002. – 300 с.
10. Гладій С. Фінансовий механізм інвестування інноваційного розвитку: теоретико-методологічний підхід до управління [Електронний ресурс] / С. Гладій // Наука молода. — 2005. — № 3. — Режим доступу : [/http://www.library.tane/edu.ua/images/nauk_vydannya/gHL8ef.pdf](http://www.library.tane/edu.ua/images/nauk_vydannya/gHL8ef.pdf).
11. Фінанси: підруч. / за заг. ред. С. І. Юрія. – К.: Знання, 2008. — 611 с.
12. Романенко О. Фінанси : підручник / О. Романенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
13. Василик О.Д. Теорія фінансів : підручник / О.Д. Василик. – К. : Вид-во НІОС. – 2003. – 239 с.
14. Москаль О. І. Фінансове забезпечення розвитку агропромислового виробництва регіону (на матеріалах Чернівецької області): автореф. дис. ... канд. екон. наук / О. І. Москаль. – К., 2001. – 16 с.
15. Олійник Д.С. Фінансове забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва : автореф. дис. ... канд. екон. наук / Д. С. Олійник. – К., 2003. – 17 с.
16. Дікань Л.В. Фінансове забезпечення діяльності підприємства: сутність та джерела / Л.В. Дікань, Ю.О. Голуб // Економіка розвитку. – 2007. – № 3 (43). – С. 65–68.
17. Зятковський І. В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств: монографія [Текст] / І.В. Зятковський. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 215 с.
18. Федосов В. Бюджетний менеджмент: [Підручник] / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; За заг. ред. В. Федосова. — К.: КНЕУ, 2004. — 864 с.
19. Никонова Я.И. Инновационная политика в системе государственного регулирования устойчивого развития национальной экономики / Я.И. Никонова. – Новосибирск : Изд-во НГТУ, 2010. – 260 с.
20. Осьмірко І.В. Система фінансового забезпечення інноваційного розвитку: поняття, структура та принципи функціонування / І.В. Осьмірко // Бізнес-Інформ : міжнар. наук. екон. журнал. – 2012. – № 7. – С. 47-49.
21. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.